

توانج وپلار

پا ته نگر مه له مه ی چیر وک و صیر وکنوس

کاوه توفیق پینجونی

په له روژنامه په ره حسیری په کان دادی نادا به هر حال با نهوی نه موی بیلیم . په کم چیر وکی (دیده نی) ماموستای به تواناو خاوه نه جرو به ماموستا (مصطفی صالح کریم) که نه م چیر وکه کم که س هیه بیری چیر وکه که ی نه بیستی بی وه فای و به دنمه کی و سپله ی هندلی هل په رست و دوو روو و رووخواو و ناقمی نه شه هه دوو بیلا ی ناهق وینه نه گری و ماموستا به گویره ی لی هاتووی خوی هاتووه نه م بیره ی قوستووه ته وه و هونرمه ندانه له و چیر وکه دایر شتووه و گیانی چیر وکی کی کوردی کردوه به به ردا به لام وه ک کاک غفور بوی چووه و نه لی گوايه له چیر وکی کی عبدالحالقرکابی وهر گراوه و نه و نمونانه یسی هیناویه تی په وه فری به و لیکچونه وه نی په .

نازانم بوچی نه بی ماموستا غفور صالح که وتیته نه و هه ناسه سواری به و بللی چیر وکی فلانه چیر وکنوسی عیراتی به و بو نه بی ناوا تی بگا نیجا منیش لیره وه لی تی نه برسم نه ی نه بی بیری کی وا

ماموستا غفور صالح ی چیر وکنوس له پاشکوی عیراتی ژماره (۷۴) و (۷۵) نویسیکی خیرای له سهر ژماره تایه تی په که ی گو فاری به بیان بلا و کردبو وه وه، بیورن که نه لیم نویسن و نالیم ره خنه چونکه ره خنه شتیکی تره و نه و نویسته ی کاک غفور صالح له (توپه له قرآتی) نه چوو یان هر وه کو خوی به (رای) به په له وه گرتی و ابو و وه شه ویکیان له به رنامه که ی کاک محمد عبدالرحمن زهنگنه وه چاویکه وتی له گه لدا کراو کومه لی راو ته صریحی په له ی دا لیره شدا هر وای لی به سه ر هاتووه ته وه .

نه وه ی من نه موی بیلیم ته نها رت کردنه وه ی نه و توپه له نویسته ی کاک ره خنه تاشه و به س چونکه نه وه نیسی من نی یه و نیسی ره خنه گریکی به نیصافه بیت له سهر تیکرا چیر وکه کانی به یانی ژماره (۱۴۸) و نه و ته صریحانه ی کاک غفور بدوی که وایزانم په ره و دوو

بلاو عبدالحق رکاڻي له کڻي وهگرڻي، جگه لهوه نهویش هاتوو به گونږه یی خوی و لښاتووی خوی یی چیروکه کی بهو شیوه یی ویتوویته قوستوویتهوه، خو نهو بیره بلاویش که لهو چیروکه دا هه به هه تاییه نه یی به عیراق و بهس به لکو له هه که له بهریکی هم دنیا به دا سیر بکهیت خالی نه یی لهو بی وه فایو و خولی گوران و لووت به رزی به که له چیروکه کی ماموستا مصطفی صالحدا هه به، به کاک غفور ته لیم بو نه یی لای جهانبان کاری خومالی وا سوک بیت. . . ئینجا وهک بیرخته وه به کی یی نه خه مهوه یی ته لیم نه یی (پشوازی خاوهن شکو) که دوو چیروک نووسی پشرو لښاتوو نووسیویانه نه یی کامیان لهوی ترانی وهگرڻی یان نه مانیش هه به که به گونږه یی لښاتووی خوی مامله یی له گه له شنه کاندو کردوو، ئیر بو نه یی نه مانه هه مووی لای کاکي ره خنه تاش دیزه به ده رخنه بکری. . .

دووم چیروکی (هاواری) ماموستا (احمد محمد اسماعیل) که به کی که له چیروکه دیارو سه رکه وتوووه کانی ژماره تاییه ته به که، کاک غفور هه به زور سوار سه ری نهو چیروکه یی بووهو نه یی (نه یی زانیوه یان نه یی تانیوه ره مره کانه ته وزیف بکات و دووباره بوونه وه یی ره مره کانی چیروکی (ته سپ) ه ته گر به ئینصافه وه بروانینه نهو رایه یی کاک غفور صالح نه زانین که وا نه یی هه له چه واشه کردنی خوینهر تی پهر ناکا نه گینا بوچی نمونه به کی باوهر پیکراوی نه نووسی و نه یی نیایه وه که خوینهر قناعه ته یی بکات، وا دیاره کاک غفور هه دیوی ده روه یی چیروکی مه به سته بهس. . .

نهوهنده توند روه لهو رایانهش هه له کابرای ناو چاله که ده چیت که له نه نجای نه وه یی (ویستی قه له م بازیک بدو نه وهنده یی خوش بوو خوی هه لدا ئیر خوی له چاله که دا بیی نه وه). به لام کاک غفور نایه وی بلیت له چاله که دام به لکو ده لی هه موو چیروکنوسان لهو چاله دان و سه ره که یی گیراوهو نه زمه یی چیروکنوسان له وه دا سه هه له نه دا. . .

سی زیم چیروکی (سه رچاوه) یی سه لام منمی زمان پاراوو ره سه نه که سه رکه وتوانه له گه له پاله وانی چیروکه کی و بارو دوخی سه رده مه به رده و امه که یی چیروکه که یی مامله به کی راستگو یانه یی کردوو یی سه ر له خو تیکدان و به سته وه یی به پاله وانی چیروکه جیهانی به کان

تایی یی بیژن چیروکه که بووه ته جیهانی، که چی کاکي ره خنه تاش له سه ره تاوه به پاله وانی چیروکه که ده لی (خویشی نازانی نهو کاری بو هه لیزاردوو) لیره دا به دلکی پاکه وه له هه موو نهو که سانه یی چیروکی (سه رچاوه) یان خویندوو ته ته پرسم و ته لیم نه مه وایه؟! لهو بروایه دام نه وه یی دوستی چیروکه وه لهو چیروکه ش بگات لهو سه ری به وه دینه وه؟ ئینجا له ماموستا غفور صالح ته پرسم که مه به ست ترخانندن و هه ق دان بوو به چیروکه کان بوچی یی چیروکه که ت باس نه کردوو یان هه ره نه وه نه تان مه به ست بوو؟ وایزانم نه یی کاک غفور صالح له گه له نهو چیروکه دا دانووی نه کوئی. . .!

یان له کوتایی دا ته لی سه لام منمی وه سفی کچه که نه کات و ته لی (وهک مانگ خه رمانه یی داوه) که چی ماموستا غفور صالح ته لی فولکلوره هه تا ئیستاش نازانم بو نه یی ماموستا غفور جیاوازی نه کردنی له نیوان فولکلور وینه یی ته ده یی دا ئیر بوچی نه یی په کی که نه وهنده ده سته وه ستان بیت له زمانی نه وه که یی دا چون ده ست نه بات بو کاری وا گوره هه یی نه یی ته چیت له حوجره یی زمان زانیکدا فیری زمان ته بیت و نه جا دیت ده ست ته داته نهو کاره. له سوچه یی سه وه یی ره خنه تاشه که مان ده خه مه وه که س نهو هه قی نه یی به جهانبان یی مه به نه ره خنه گر یا واز له چیروک بینه و خه ریکی بابه تی ته ده یی هه ره تازه به، وهک کاک غفور به ماموستا سه لام ته لی با خه ریکی فولکلور بیت نازانم چون نهو هه قی به خویدا. . .

چوارم چیروکی (گوله و براموک) یی ماموستا (محمد رشید فتاح) یی چیروکنوسه که ره خنه تاش هاتوو میرم کوته کی ته لی (به کارهینانی ته فسانه به کی میلیان داستانیکی ته ته وایه تی ته بیت هوی سه رنه که وتی کورته چیروک و نه وه به کارهینان بابه تی رومانه) لیره دا هه ره نه وهنده به سه که خنه تاش بیژم بچو بیلوگرافیا به کی چیروکی کوردی و عه ره یی و جیهانی به کانیش بکه بزانه تا چه نده ته فسانه و داستانیان تیا به کارهاتوو. . .

نهک وهک کاک غفور صالح ته لی من و یه شار که مال به کارمان هیناوه ته مه یان وهک نهو وایه کابرایه کی وتی خه نتچه ره له دوو که س دیت په که میان فلانه که س و دووه میان با پیاو باسی خوی نه کات. به هه ره

حال كاك غفور وانه زانی هر چیروکیك ناوه که ی یا پرویه کی فولکلور بوون یان داستان نامیز خوی پشان دا تیر کومت نه فسانه یه یا به چیروکیکی فولکلوری له قهلمم ئه دا، نه خیر و هزار نه خیر وه کو مه سه له ی (لا تقربوا الصلاة) که ی لیهاتوو ته گینا بو نه لین داهینانه یان کاری خومالی به داهینان نازان!

پنجهم چیروکی (ناره زوی) ماموستا ره ئوف بی گهرد که به زمانیکی پلراوو هونه ریانه داریزراوه که چی کاک غفور صالح ئه لی ئه م جو ره چیروکانه پتایه و ئه پداته پال (گری ی ئودیب) لیره دا هه قه له ی بی برسم بو ئه م ده مه ی (نازه) و (ده ستو یه خه) چاپ کراو که و ته بازاره بو پتا نه بوو به سر ناوه نده ئه ده بی یه که وه یان ئه بی نیستا باری ناوه نده ئه ده بی یه که هیجگار لاواز بیت به رگی هیج گهرمی و ساردی یه که نه گری ت و تووشی با به ری بکات، یان کاک غفور له سه نگره ی ره خنکه نووسیکی تره وه قسه نکات که ئه بیوت پیوسته یان به وه رگریانی ملوانکه ی ئه لاس) نیه هر له بهر ئه م هویه کاک غفور، به هر حال با ئه مانه هه مووی به جن به لیم و به کاک غفور بلیم ئه ی ئه م نویسنه ی له هاوکاریدا بلاو کرا بو وه به نلوی (من و قه لمم) که م پتا نیه بو ئه ممو دوا؟! ..

شه شم چیروکی (خورکه وتن) ی ماموستا (محمد فریق حسن) ه که به کیکه له چیروکه دره وشاوه کانی ناو گو فاره که و شوینیکی دیاری هه یه له ناو کومه له چیروکه که دا که چی کاک غفور صالح و یستوویه تی ئه وه شی له ده ست دره نه جیت و له کوتالی نویسنه که بیدا سه رو پولاکی شکاندووو به لام به ئیصافه وه، ئه م کاره ی کاک غفور وه که ئه وه وایه ره خنه گریک سالانی ۱۹۷۶ - ۱۹۷۸ په بیدا بوو ئه بیوت باگوران وای نه نویسیایه و ناوهای بنووسیایه یان با حمه صالح دیلان وای نه نویسیایه و وای نه ووتایه و ناوهای بووتایه لیره شدا کاک غفور ناوهای لی به سه ر هاتووو چونکه ئه لی با سه ر بازه کان به زمانی هه له ق و به له ق قسان بکن یان با نامازه ی بو بگردایه لیره دا ئه بی کاک غفور ئه وه ی بزانیایه که ئه وه ته نها له ده ست چیروکنوسدا یه و چیروکنوسیش خوی زیاتر سه لیه ی بی ئه شکی.

هه وتهم چیروکی (کوتره سه یه که) ی ماموستا (عبدالله عزیز ناگرین) ه که کاک ری خنه تاش لای خو به وه دایناوه به چیروکیکی سه رکه وتوو ی بی خه وش و ئه لی له و چیروکانه ن که هیواو ره مزه بو

چه وساندنه وه و تیکوشان و کولته دانی مروف و گه شینی یه که و دلته وایی یه که به مروف ئه دا.

ئه م حه قیکی نه واوه به چیروکه که ی داوه ووا بزانه ته نها دانی خیری به و چیروکه دا ناوه به لام ئه وه ی له بیر چوو ه که ماموستا عبدالله

ناگرین) یه که م که س نیه که هیلانیه کوترو بیچوه گورگی له خزمه تی جه وه ره ی چیروکه که بیدا به کارهیناوه به لام ته نها گورک کراوه به بیچوگورگه و کوترش به هیلانیه کوتر ئه ویش له بهر شیواوی جیگا که ی بووه، لیره دا له ماموستا غفور ئه برسم ئه ی ئه م دووانه (گورک و کوتر) ره مزیکه بلاو نین له شیرو چیروک و کاره ئه ده بی یه کانی تردا نه که له ناو کوردا به لکو له هه موو جه اندا ئه ی خوانه خواسته ئه بی کنی ئه م حه قه ی هه بی بی ماموستا عبدالله ناگرین له فلان چیروکنوسی وه رگرتوو یان دووباره بوونه وه ی ره مزه ی چیروکی یه کیکی تره وه ک کاک (غفور) پیشتر به بیری چیروکه که ی ماموستا (مصطفی صالح) ده لی له (رکابی) وه رگرتووو به ماموستا (احمد محمد اسماعیل) یش ده لی دووباره بوونه وه ی ره مزه کانی چیروکی (ئه سپ) ه.

له کوتاییدا هه ز ئه که م ماموستا غفور صالحی چیروکنوس دل گران نه بیت و ئه م جه ند دیره م به دلکی پاک لی وه رگری ت، چونکه ته نها به نویسنه کانی ناسیومه و جاریکیش له وشاشه بچوکه ی ته له فزیونی که رکوک له چاویکه وتنیکدا چاوم بی ی که وتووو .

په راویزو سه رچاوه

- ۱ - ئه م بره به له چیروکی هاوار گو فاری به یان ۱۴۸
- ژماره کانی هاوکاری وتاره که ی مکرم رشید طالبانی له سه ر ملوانکه ی ئه لاس
- باشکوی عیراق ژ ۷۴ و ۷۵
- پیشوازی خاوه ن شکوو، دوو چیروکنوس (دئشاد مهربانی) چاپخانه ی راپه رین سلیمانی ۱۹۷۳.
- هاوکاری وتاره که ی کاک غفور صالح (من و قه لمه که م)
- پرۆزه ی ره خنه و لیکولینه وه (محمد مام ئه ربه حمان)